

๘
ปรมัตถ์ : อกุศลจิต

(อกุศลจิต ๑๒ ดวง)

๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

นโม.....

ตตถ วุตตาทิธมมตถา.....

พระพุทธศาสนามีปิฎก ๓ คือ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก (อภิธรรมปิฎก)
 พระพุทธเจ้าทรงเทศน์พระปรมัตถ์ครั้งแรกที่ดาวดึงส์ ถวายพระพุทธมารดาและหมู่เทวดา เป็น
 เวลา ๓ เดือน ในเวลารุ่งเช้า เมื่อพระองค์เสด็จบิณฑบาตและเสวยในป่าหิมพานต์ ทรงแสดงพระ
 ปรมัตถ์นี้แก่พระสารีบุตรที่ปฏิบัติพระองค์ในป่าหิมพานต์ทุกวัน เพื่อพระสารีบุตรจะได้นำมาเทศน์
 ให้มนุษย์ฟัง

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเทศน์พระปรมัตถ์จบ เสด็จลงจากดาวดึงส์ที่เมืองสังกัสสนคร ทรงเปิดโลก
 ให้สัตว์นรก เทวดา มนุษย์เห็นกันและกันพร้อมกัน ในคราวนั้นสรรพสัตว์ตั้งความปรารถนาเป็น
 พระพุทธเจ้า แม้กระทั่งมดดำ มดแดง

“ไม่ใช่เป็นของง่าย ถ้าจะเทียบละก็ ต้องเข็มเล็ก ๆ ด้ายเส้นเล็ก ๆ เย็บตะเข็บ
 ผ้าจึงจะละเอียดได้ ถ้าเข็มโตไป ด้ายเส้นโต จะเย็บตะเข็บผ้าให้เล็กลงไปไม่ได้ฉันใด
 ก็ดี ปรมัตถปิฎกเป็นของละเอียด ต้องปัญญาละเอียดไปตามกัน จึงจะฟังเข้าใจ
 เข้าใจ”

“คัมภีร์ปรมัตถ์นี้เป็นหลัก เป็นประธาน ให้เข้าใจเข้าใจทีเดียว เพราะเป็นเนื้อธรรมจริงๆ”
 เนื้อความในพระปรมัตถ์จัดเป็น ๔ คือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน

จิต เป็นดวง จำแนกออกไปถึง ๘๘ หรือ ๑๒๑ ดวง ถ้าแยกพิสดารออกไปตามฉานทั้ง ๕

เจตสิก จำแนกออกไปถึง ๕๒ ดวง

รูป จำแนกออกไปถึง ๒๘ รูป (มหาภูต ๔ อุปาทายรูป ๒๔)

นิพพาน ๓ (คือ กิเลสนิพพาน ชันธนิพพาน ชาตินิพพาน)

หลวงพ่อดำปากน้ำได้แสดงตัวอย่างเรื่องอกุศลจิต ๑๒ ดวงเอาไว้ดังต่อไปนี้

ในจิต ๘๘ หรือ ๑๒๑ ดวงนั้น มีอกุศลจิต ๑๒ ดวง อันเป็นต้นเหตุให้บุคคลทั้งหลายทำชั่ว

“อกุศลจิต ๑๒ ดวง” แบ่งออกเป็น ๓ จำพวก คือ

จิตโลภ ๘ ดวง

จิตโกรธ ๒ ดวง

จิตหลง ๒ ดวง

จิตโลก มี ๘ ดวง

จิตโลกดวงที่ ๑ จิตประกอบด้วยความยินดีมาก มีความเห็นผิด และเกิดขึ้นตามลำพัง ไม่มี
 ใครกระตุ้น ไม่ว่าในที่ลับหรือที่ใด ๆ

ตัวอย่าง : เราเห็นทรัพย์ก้อนหนึ่งเป็นของคนอื่น เรารู้ว่าเป็นของเขา ทรัพย์นั้นก็ก้อนใหญ่ อยู่เป็นแสน ๆ ล้าน ๆ พอจะเลี้ยงชีพได้ เราไม่เคยคิดไว้ก่อนว่าจะขโมย แต่พอเห็นทรัพย์นั้นในที่ที่เจ้าของ เผลอ ใจก็ยินดีปลาบปล้ำชนิดปล่อยชีวิตจิตใจ ทันทันที่ใจคิดยินดีเองว่า ถ้าเราเอาเราก็รวย ความยินดีมาก เกิดขึ้นเองแล้วเป็นความเห็นผิด โดยไม่มีใครชักชวน พอคว้าเอามาซ่อนก็ถือว่า สำเร็จสมความปรารถนา ของตัว และไม่มีใครรู้เห็นด้วยเลย

จิตโลกเกิดขึ้นแล้วเป็นอกุศล ต้องไปนรก รับทุกข์แน่นอน

จิตโลกดวงที่ ๒ จิตประกอบด้วยความยินดีมาก มีความเห็นผิด โดยการถูกกระตุ้นหรือชักจูง

ตัวอย่าง : เห็นทองคำ ๑ ก้อน หรือสายสร้อยราคานับแสน เป็นของหลวง มีคนเอามาซ่อนไว้ หรือตกหล่นไว้ให้เห็น พอเห็นเข้าก็รู้แล้วว่าราคามาก แต่ไม่กล้าลักเพราะกลัวติดคุก จึงมาเล่าให้เพื่อนฟัง เพื่อนก็เชียร์ให้เอาจึงแอบไปเอามาสมปรารถนา

จิตโลกดวงที่ ๓ จิตประกอบด้วยความยินดีมาก แต่ไม่มีความเห็นผิด เกิดขึ้นตามลำพัง

ตัวอย่าง : เห็นสิ่งของของคนอื่นที่มีค่า จะเป็นเงินทองหรือเสื้อผ้าก็ตามที่ใช้อยู่ได้ทั้งนั้น เห็นแล้วก็รู้ว่ามีเจ้าของ ถ้าเราเอาไปเราก็เอาไปลงทุนตั้งตัวได้ มิฉะนั้นก็จนอยู่อย่างนี้ แต่ถ้าหากเขาจับได้ก็ต้องติดคุก ถึงจับไม่ได้ เราก็ต้องได้รับผลชั่ว เพราะเราขโมยเขา แต่จะอย่างไรได้ เพราะเราจนก็ต้องขอไปที จึงขโมยมาเป็นของตัวเองด้วยความยากจน โดยไม่มีใครกระตุ้น และไม่มีความเห็นผิด เพราะรู้ว่าเป็นบาปเป็นกรรม

จิตโลกดวงที่ ๔ จิตประกอบด้วยความยินดีมาก ไม่มีความเห็นผิด และเกิดขึ้นโดยถูกกระตุ้น ชักจูง

ตัวอย่าง : เห็นเพชรราคานับล้าน แต่ไม่ใช่ของเรา เห็นแล้วก็คิดว่า ราคามากขนาดนี้เมื่อไรเราจะมีบ้าง แต่ไม่กล้า เพราะกลัวติดคุก กลัวบาป จึงนำเรื่องไปเล่าให้เพื่อนฟัง เพื่อนก็ยุให้ขโมยเลยไปลักเพชรมาสมปรารถนา

จิตโลกดวงที่ ๕ จิตประกอบด้วยความยินดีพอประมาณ แต่มีความเห็นผิด เกิดขึ้นตามลำพัง ได้ก็เอาไม่ได้ก็แล้วไป

จิตโลกดวงที่ ๖ จิตประกอบด้วยความยินดีพอประมาณ มีความเห็นผิด และมีผู้กระตุ้น

จิตโลกดวงที่ ๗ จิตที่อยากได้พอประมาณ แต่ไม่มีความเห็นผิด เกิดขึ้นโดยลำพัง

จิตโลกดวงที่ ๘ จิตที่อยากได้พอประมาณ แต่ไม่มีความเห็นผิด มีคนกระตุ้น

จิต ๔ ดวงก่อนกับ ๔ ดวงหลังไม่ได้ต่างกัน เพียงแต่สี่ดวงก่อนเกิดขึ้นด้วยความอยากมาก ๔ ดวงหลังยินดีพอประมาณ จิต ๘ ดวงนี้ มันก็อยู่ในตัวเราเอง เกิดขึ้นกับเรามาบ้าง แต่ว่าเราไม่รู้ จักมัน ยังมีกว้างกว่านี้ แค่นี้เป็นเพียงขั้นหนึ่งโดยย่อ

จิตโอสะ ปิ ๒ ดวง

จิตโอสะดวงที่ ๑ เกิดขึ้นโดยลำพัง

ตัวอย่าง : เราไปในสถานที่ใดๆ หรืออยู่ในบ้าน ไม่มีใครชักจูงหรือทำอะไรให้โกรธ ใจก็โกรธ

เอง ด้วยอาการต่างๆ ใครพูดกระทบนิดๆ หน่อยๆ ก็แปลกๆ ขึ้นมา ไม่มีใครรู้เรื่องด้วยเลย อย่างนี้เขาเรียกว่า โทสะจริต

จิตโทสะดวงที่ ๒ เกิดขึ้นโดยมีคนชักจูงหรือกระตุ้น

ตัวอย่าง : สามียั่วให้ภรรยาโกรธ หรือคนอื่นยั่วให้โกรธด้วยรูป เสียง กลิ่น รส ที่ไม่ชอบใจ

จิตหลง มี ๒ ดวง

จิตหลงดวงที่ ๑ คือ จะทำอะไรไม่ตัดสินใจแน่นอนลงไป เมื่อลังเลไม่ตกลงใจ ก็ทำอะไรไม่ได้ และเมื่อทำลงไปก็จะมีทั้งผิดกับถูก

ตัวอย่าง : เรารักษาศีลอยู่ แต่เมื่อเจอทรัพย์หรือสัตว์ เราจะลักขโมยไปเป็นอาหาร หรือเราจะรักษาศีลดี ถ้าไม่ลักไม่ขโมยเราก็อึดเราก็อจน อย่างนี้เรียกว่าจิตหลง ถ้าทำลงไปด้วยอำนาจจิตหลง ถ้าทำผิด มันก็ผิดไป ถ้าทำถูกก็ถูกไป แต่ในที่นี้เป็นทางผิด เพราะว่าเป็นอกุศลจิต

จิตหลงดวงที่ ๒ คือ อาการทำโดยจิตฟุ้งซ่าน ครึ่งบ๊าคครึ่งดี

ตัวอย่าง : เหยื่องลูกแรงด้วยความฟุ้งซ่าน ไม่ได้ตั้งใจให้ตาย แต่ลูกตาย เลยติดคุก

จิตหลง ๒ ดวงนี้ ต้องคอยระวัง เพราะทำให้เราเดินทางผิด

“จิต ๑๒ ดวงนี้แหละมันควบคุมเราอยู่ ให้ไปเกิดในอบายภูมิทั้ง ๔ เราตกต่ำเลวทรามลงไปด้วยประการใดๆ ก็เพราะจิต ๑๒ ดวงนี้เอง ต้องควบคุมไว้ให้ดี ต้องเล่าเรียนเสียให้ชัดทีเดียว ถ้าเราไม่รู้เท่าทันมันเสียแล้ว มันก็จะข่มเหงเราตามชอบใจ ในตัวของเรานี้ไม่ใช่ที่อื่น”

“วัดปากน้ำเริ่มลงมือเล่าเรียนกันแล้ว พระทิพย์ปริญญาเป็นผู้สอนปรมัตถปิฎกนี้ ผู้สอนปรมัตถ์ ไม่ใช่เล่นๆ หนา ต้องมีภูมิพอ ต้องมีการศึกษาพอ ถ้าไม่มีการศึกษาพอละก็ ลูกศิษย์สู้ครู ถ้ามั่นใจแน่นที่เดียว ไม่ต้องสงสัยละ เพราะเป็นของที่ลึกซึ้งนัก ถ้ามั่นใจแน่น ถ้ามั่นใจแน่นที่เดียว”

“ปรมัตถปิฎก เป็นเนื้อหนังพุทธศาสนาจริงๆ ส่วนวินัยปิฎกเป็นข้อห้าม ข้อปรามไม่ให้ทำชั่วด้วยกาย วาจา สุตตันตปิฎกเป็นตัวอย่างว่าทำอย่างนี้ได้สุข พันทุกข์ไตรวัฏฏ์ ไปนิพพาน ยังไม่ใช่เนื้อหนังของธรรม”

“ส่วนปรมัตถปิฎก นี่เป็นเนื้อหนังของธรรมจริงๆ นะ ที่ดับสูญไปเสีย ไม่เกิดขึ้น ในประเทศไทยเรียนกันแต่เปลือกๆ ผิวนๆ เป็นแต่กระพี้ เพราะมารขวางกีดกันไว้ ให้ศึกษาผิวเผินไปหมด พุทธศาสนาก็จะถล่มทลาย เพราะเนื้อธรรมไม่มีใครรู้แน่แท้ลงไป เหตุนี้เราทั้งหลายควรตั้งใจเสียให้ดี”